Кафедра зарубіжної літератури
ОНУ імені І. І.Мечникова

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ "ВІЧНЕ КРІЗЬ МІНЛИВЕ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДИСКУРС ТА ПОЛІЛОГ НАУК І КУЛЬТУР"

Пам'яті доктора філологічних наук, професора
МАРКА ГЕОРГІЙОВИЧА СОКОЛЯНСЬКОГО

25 ВЕРЕСНЯ 2026
ОДЕСА

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

Інститут літератури імені Т. Г. Шевченка НАН України: Відділ компаративістики

Інститут неофілології Університету імені Комісії народної освіти у Кракові (Польща)

Софійський університету імені Святого Климента Охридського (Болгарія)

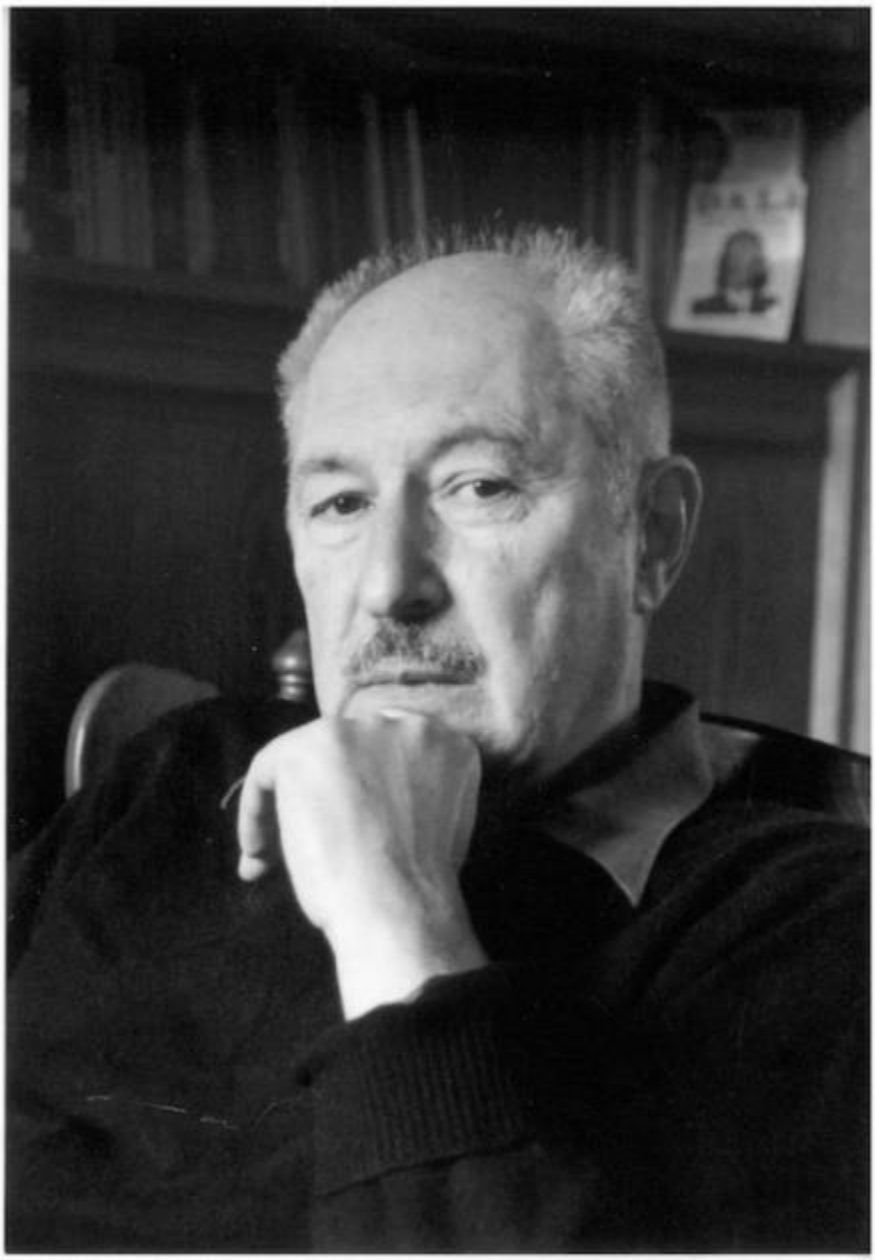
Одеська філія Грецького фонду культури

Наукова бібліотека ОНУ імені І. І. Мечникова

Кафедра зарубіжної літератури ОНУ імені І. І. Мечникова

ВІЧНЕ КРІЗЬ МІНЛИВЕ: МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ДИСКУРС ТА ПОЛІЛОГ НАУК І КУЛЬТУР

Збірник тез
Міжнародної наукової конференції
Пам’яті доктора філологічних наук, професора
Марка Георгійовича Соколянського
(1939–2025)
25 вересня 2026 року
Одеса

МАРК ГЕОРГІЙОВИЧ СОКОЛЯНСЬКИЙ
(1939–2025)

CURRICULUM VITAE МАРКА ГЕОРГІЙОВИЧА СОКОЛЯНСЬКОГО

Марк Георгійович Соколянський (1939–2025) був одним з провідних науковців кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова. Саме з кафедрою зарубіжної літератури пов'язаний його науковий розвиток та зростання як вченого: від викладача до доктора філологічних наук й професора.

Після переїзду до Німеччини в 1993 році, де професор М. Г. Соколянський також отримує визнання та пошану, він активно продовжує співпрацю з університетами, видавництвами та науковими центрами України, перш за все, з рідною Alma mater – Одеським національним університетом імені І. І. Мечникова, Українським міжуніверситетським Шекспірівським центром в Запоріжжі, де він був одним з засновників. Він практично кожен рік був бажаним гостем не тільки в рідному Одеському національному університеті та клубі Одеситів, а й в Запоріжжі. Марк Георгійович постійно цікавився науковим літературознавчим процесом та театрознавчою думкою України. Не менш вагомим стало міжнародне наукове визнання професора М. Г. Соколянського. Крім активної співпраці з науковими журналами в Україні, він був постійним членом редакційних рад наукових журналів США, Канади, Польщі.

Наукова спадщина професора М. Г. Соколянського нараховує 464 позиції, серед яких наукові статті, монографії, есеї. У фокусі досліджень Марка Георгійовича Соколянського були, перш за все, англійська література та славістика. Професор М. Г. Соколянський залишив по собі велику наукову спадщину. Розроблені ним дискурсивні контексти залишаються актуальними й сьогодні, надихаючи молодих дослідників на подальший розвиток сучасної гуманітаристики.

Організаційний комітет конференції:

Труба Вячеслав Іванович, ректор Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, доктор юридичних наук, професор;

Ніколаєва Майя Іванівна, перший проректор Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, кандидат політологічних наук, доцент;

Кравченко Ніна Олександрівна, доктор філологічних наук, професор, декан факультету романо-германської філології ОНУ імені І. І. Мечникова;

Войтенко Леся Іванівна, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Кореновська Леслава, доктор філологічних наук, професор, професор кафедри перекладу та російської літератури й відділення української філології Інституту неофілології Університету імені Комісії народної освіти у Кракові (Польща);

Сиваченко Галина Миколаївна, доктор філологічних наук, професор, завідувач відділу компаративістики Інституту літератури НАН України;

Аністратенко Антоніна Віталіївна, доктор філологічних наук, професор, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, Київ, Україна;

Пєткова Галіна, PhD, асоційований професор факультету славістики Софійського університету імені Святого Климента Охридського (Болгарія);

Фокіна Світлана Олександрівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Садовська Юлія Володимирівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Абабіна Наталія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Подковирофф Нанушка Татьяна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Романець Валентина Михайлівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Ланова Вікторія Володимирівна, старший викладач кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Деменко Павло Володимирович, викладач кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Казакова Аліна, лаборант кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова;

Чиганова Елизавета, лаборант кафедри зарубіжної літератури факультету РГФ ОНУ імені І. І. Мечникова.

Тези доповідей подано в авторській редакції.

Зміст

Секція № 1. Дискурсивні практики класичної та сучасної літератури: теоретико-методологічні та історико-літературні виміри художнього тексту
Войтенко Л. І. Внесок Марка Георгійовича Соколянського у вивчення зарубіжної літератури..... 10
Сиваченко Г. М. Проблеми та ідеї компаративістських досліджень 14
Аністратенко А. В. Служіння пам'яті: дуальні наративні стратегії у сучасній історичній прозі для юнацтва (на матеріалі творів В. Аністратенка та Я. Лижника) 18
Рева-Лєвшакова Л. В. Вічні смисли крізь мінливість буття: мовно-наративна організація оповідань Валер'яна Підмогильного 22
Кореновська Л. Перший та останній українські переклади трагедії „Ромео та Джульєтта" Вільяма Шекспіра 29
Малиновський А. Т. Сугестивне мовлення у польській модерністській прозі (Бруно Шульц) 33
Шевченко Т. М. Постать І. Мазепи у творчості вісниківців 39
Абабіна Н. В. Романтичне переорієнтування Е. Т. А. Гофмана у контексті некласичного художнього дискурсу 43
Романець В. М. Інтердискурсивне поле літературної казки: специфіка персонажів в «Маленькому принці» Антуана де Сент-Екзюпері 49
Фокіна С. О. Дискурс Каліпсо в поетичній збірці Дани Ранги «Wasserbuch» ... 53
Ланова В. В. Дискурс травми в творчості К. Ісігуро інтердискурсивні контексти історичної та індивідуальної пам'яті 57
Садовська Ю. В. Репрезентація колоніального дискурсу в романі Альберта Санчеса Піньоля «Пандора в Конго» 63
Погребенник В. Ф. Міждисциплінарний дискурс високошкільних історико-літературних студій як полілог культур, мистецтв, наук 67
Левченко Г. С. Журнал «Березіль» як історичне джерело щодо історії української культури 71
Подковирофф Н. Т. Мовчання як дискурсивна та комунікативна стратегія в сучасній французькій драмі 76
Глущенко Л. М. Твори критської літератури XVI–XVII століть, написані франко-левантійським діалектом, як унікальний феномен в історії новогрецької літератури..... 79
Мокрівська М. Т. Концепт літа в романі Маргарити Ліберакі «Τα ψάθινα καπέλα» 83
Кашуба М. В., Степанюк Н. В. Колір як засіб формування художнього смислу в англомовному романі 86
Кашуба М. В. Функціональні особливості відкритого простору у романі Джека Керуака «On the Road» 91
Соколянський М. Г. Дві художні концепції (Карел Чапек і Бернард Шоу) 96

Секція № 2. Дискурсивні практики мови: сучасні підходи

Бігунова Н. О. Вербалізація імпліцитних смислів компліментів у процесі комунікації 109
Boguslavskyi S. Die deutschsprachige Lutherische Predigt als selbstorganisierendes System: Poetisierung des Sakralen 113
Naboka O. M., Chepeliev S. V. Literature as a resource for professional and intercultural competence: a case study of an English literature course for international relations students 118
Петкова Г. Проф. Сергий Вилински в България: биографични бележки 123
Руснак Н. О., Руснак Ю. М. Наївна картина світу українців крізь призму паремій 128
Тхор Н. М. Особливості адаптації художніх образів у навчальному англомовному дискурсі (на матеріалі Romeo and Juliet British Council LearnEnglish Kids) 133
Morozova I. Argumentation in english-language dialogue as an effective means of realising the speaker's communicative intention 137
Григорян Н. Р., Дьоміна Н. Ю. Інтонаційні засоби реалізації аргументації в англомовного пісенного дискурсу 142
Караваєва Т. Л. Психолінгвістичні засади засвоєння іноземної мови у закладах вищої освіти крізь призму сучасних методичних прийомів 148
Kuznetsova G. Teaching a foreign language for professional purposes as an intersection of the humanities and technical sciences (based on the training of it specialists) 153
Києнко-Романюк Л. А. Дискурсивні практики державно-громадянського партнерства в умовах цифрової трансформації публічного управління 156
Harcheva I. O. The use of advertising slogans as a case method in the process of forming linguistic communicative competence in English lessons 170
Ткаченко Г. В., Усенко А. В. Академічна доброчесність vs ШІ: нові виклики та перспективи для здобувачів освіти 172
Стрій Л. І. Реклама як міждисциплінарний дискурс: трансформації, виклики та тренди сучасності 174
Корольова Н. Л. Концепт LORD як аксіологічна домінанта британського вікторіанського дискурсу: семантика статусу та стратегії перекладу 178
Pozharytska O. Digitization of artistic space in contemporary english-language literature 182

Секція № 3. Новітні дискурсивні практики: філологічні студії молодих дослідників

Іванова Т. Г. «Жінка на горищі» як тема безумства в романі «Джейн Ейр» Шарлотти Бронте 188
Шевченко А. Феміністичний дискурс у романі Вірджинії Вулф «Місіс Делловей» 192
Шульга А. О., Ігіна О. В. Особливості функціонування художньої деталі у романі ф. с. фіцджеральда «великий гетсбі» 196

Лунгу Є. Є. Сучасний англомовний художній кінодискурс як матеріал емпіричних досліджень 201
Сапожнікова Г. Блогосфера та відеоблог у системі жанрів інтернет-комунікації: лінгвокультурологічний і жанровий аспекти 205
Боіштян М. Д. Дискурс вампіризму в новелістиці Едгара Аллана По 209
Баланюк А. С. Дискурсивні контексти образу корроллівської Аліси в новелі Анджели Картер «Аліса в Празі» 214
Савастикова М. А. Дискурс пристрастей в новелі Джойс Керол Оутс «Ніхто не знає, як мене звуть» 219
Новікова А. В. Характерні синтаксичні трансформації на рівні речення при перекладі англомовної епічної прози 223
Дроган Д. В. Шекспірівський дискурс у рецепції Дж. Б. Шоу: полеміка модерніста з класиком 227
Пензова І. О. Тематичні особливості антиутопії у літературі 230
Деменко П. В. Дискурс сучасної американської антиутопії 234
Манза Д. О. Шекспірівський дискурс у сучасній британській драмі: рецепція та трансформація у творчості Тома Стоппарда 237
Звіт кафедри зарубіжної літератури про проведення конференції 242
Наші автори 244

Шевченко Т. М.

Постать І. Мазепи у творчості вісників

Осмислення ролі і значення «вісників» (Д. Донцов, Є. Маланюк, О. Теліга, Ю. Дараган, О. Ольжчич, Ю. Липа, Л. Мосендз, Н. Лівицька-Холодна, О. Лятуринська тощо) в українській літературі триває не перше десятиліття. У працях В. Колкутіної, Т. Салиги, О. Багана, В. Іванишина, Л. Кравченко, М. Ільницького, Л. Череватенко, Ж. Кулик презентовано різні грані діяльності літературного угрупування навколо журналу «Вістник», очолюваного Д. Донцовим [3]. Наприклад, О. Баган писав, що його «ідейною базою був вольовий націоналізм, світоглядною основою – філософія ірраціоналізму, моральною – традиціоналізм, естетичною характеристикою – вольовий або героїчний неоромантизм, що поєднував у собі поетикальні ознаки неоготики і неокласицизму» [1], а Ж. Кулик звернула увагу на винятковість досліджень О. Ждановича про О. Телігу як першого її біографа: «Олег Жданович був другим та близьким співратником Олени Теліги, тож кому, як не йому, було краще знати поетесу. Напевне, він є одним з тих авторів, які справді мають моральне право писати про неї. потрібно не применшувати значення праці цього автора, хоча вона мала деякі неточності, зокрема, в біографічному нарисі, адже вони їх було виправлено в подальших дослідженнях» [4]. Він один із перших звернув увагу на ставлення поетеси до відомих діячів минулого, зокрема, до І. Мазепи. Сучасні реалії російсько-української війни спонукають по-новому осмислити обставини і контексти звернення вісників до постаті І. Мазепи у своїй творчості.

Більшість вісників зверталися до образу І. Мазепи у своїй творчості як історичного діяча, що уособлював боротьбу і рішучість у досягненні поставленої мети здобуття незалежності. Вони його сприймали як борця за незалежність України, на противагу тодішній радянській традиції, яка його позиціонувала винятково як зрадника, а також осмислювали в контексті державницьких ідей європейського штибу. Для більшості вісників І. Мазепа – символ волі та чину,

національний герой і провідник, приклад боротьби за українську державність. Нерідко І. Мазепа поставав і як трагічний герой, адже поставлена ним мета отримання свободи була хай і зухвалою, проте не реалізованою до кінця. Найвідоміші праці Д. Донцова про І. Мазепу – «Мазепа і мазепинство» і «Гетьман Мазепа в західноєвропейській літературі». Між тим, і інші вісниківці зверталися до рецепції видатної особистості в художній та публіцистично-есеїстичній творчості.

Так, у поемі «Мазепа» Ю. Дараган демонструє глибокий інтерес до постаті І. Мазепи. Твір наочно демонструє зацікавлення автора провести паралелі між минулим і сучасним бездержавним життям. Ю. Липа в ранній період своєї діяльності пише статтю «Гетьман Іван Мазепа», у якій захоплюється історичним діячем, звертає увагу на державницьку місію гетьмана, проте акцентує увагу і на трагічності постаті в історії.

Спеціальних віршів, присвячених постаті І. Мазепи, у поезії О. Теліги немає, можливо, вони не зберіглися [2]. Доцільніше говорити про мазепинські мотиви її спадщини, під якими маються на увазі державницькі інтереси, громадянські інтереси, винятковість народу у власному становленні («Мужчинам», «Пломінний день», «Радість») тощо. Однак до постаті І. Мазепи звертається авторка у своєму портретному нарисі «Вступне слово на Академії в честь Івана Мазепи», який у форматі доповіді був виголошений нею в с. Криниці в липні 1940 року. Публіцистка вважає українського гетьмана І. Мазепу справжнім героєм, що розпочав нову добу. На думку О. Теліги, найвищою метою свого життя він вважав «обрубати нахабні московські пальці, що вже глибоко вбилися в живе тіло української нації. У цій боротьбі треба бути і лисом, і левом. Мазепа вмів це в собі злучити» [5, с. 146-147]. Олена Теліга характеризує Мазепу за допомогою образних засобів: він був «блискучою романтичною постаттю», «істинно великим майстром життя», «найвищим символом змагань української нації за свою державну незалежність», «цілою окремою і повною, виняткового значення добою в нашій історії», «незламним духом, що з залізною консеквенцією вів свій народ з безнадійної руїни до цієї

незалежності, яка й досі для нас є найвищою метою». Авторці близький дух І. Мазепи, його ритм життя, його прагнення, тривалі пошуки виходу із складних ситуацій різного характеру.

Порушує О. Теліга й проблему ролі особистості у формуванні мистецького стилю: «Вступне слово на академії в честь Івана Мазепи» підкреслює виняткову заслугу гетьмана у розквіті українського бароко. Мисткиня нагадує, що цей великий політик, «як ніхто інший, зрозумів, що велич нації й сила держави будується et arte et marte, себто мистецтвом і війною» [5, с. 140]. Як приклад послідовної та правильної політики, О. Теліга згадує, що гетьман Мазепа, готуючись до збройного виборення незалежності України, зміцнював країну шляхом розбудови національної культури і освіти духу народу, адже будував храми, академії, школи, сприяв книговиданню. Він знав, що «лише внутрішня єдність і духовна енергія народу є запорукою державності та її визначальною опорою».

Про постать І. Мазепи у контексті українського духу згадує й О. Ольжич. На підставі історичних фактів він доводить, що першопричиною української бездержавності є розбрат і патологічна нездатність сильних світу цього забути про власні інтереси і об'єднати зусилля.

Є. Маланюк також відчуває глибоку повагу до гетьмана. «Поет називає поета "ясновельможним паном", "вождем війська запорозького", "сивим Марсом" "козацького Риму". Через декілька зовнішніх рис митець намагається показати складність і загадковість величної постаті. У портреті, який позиціонує Є. Маланюк, у гетьмана "срібна" чуприна, "чоло пророче", "зимні телескопічні очі", що "бачать майбутнього буряні доби"… Прагнучи досягти портретної схожості, що визначає специфіку жанру поезії, автор не зраджує своєму улюбленому прийому антитези. Суперечливість "юного серця" і "старечого тіла" посилюють трагічно-романтичний образ Мазепи, а "спалені крила" на "плечах владичних" вибудовують "блакитний міт", який століттями приковуватиме погляди митців» [3, с. 330].

Отже, І. Мазепа у працях вісників постає уособленням незламності, відданості своєму народові, ідеологічним мірилом захисту української державності. Перепрочитання ролі і значення видатного українця, звісно, впливає на свідомість сучасників, активізує їх критичне мислення, їх ініціативність у відстоюванні власної позиції у сучасному світі.

Список літератури

1. Баган О. Вісництво як феномен націоналізму в культурі. URL: https://ukrpohliad.org/blogs/visnykivstvo-yak-fenomen-natsionalizmu-v-kulturi.html (дата звернення: 1.05.2026).

2. Дороговказ. Поезії О. Теліги та О. Ольжича. Київ: Фундація ім. О. Ольжича: Видавництво ім. О. Теліги, 1994. 48 с.

3. Коновалова М. Філософське осмислення постаті Мазепи та його доби в творчості письменників-вісників URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5008/1/konov_filos_konf_2023_327.pdf (дата звернення: 1.06.2026).

4. Кулик Ж. Віддзеркалення життя та діяльності Олени Теліги в працях дослідників. 2017. URL: https://historypages.kpi.ua/article/view/90955.

5. Теліга О. Вступне слово на академії в честь Івана Мазепи. Теліга Олена. Вибрані твори / Упоряд. Зінкевич О. Київ: Смолоскип, 2008. С. 135–141.